

Průvodní slovo školitele k diplomové práci M.Jermanové: „Myšlenková cesta evangelického teologa a religionisty Prof. ThDr. J. Hellera“

O.A. Funda

Úmrtí Prof. ThDr. Jana Hellera v tomto roce (2008) dalo zatím podnět spíše k několika nekrologům, které se ovšem vyznačují přesahem od jeho života k jeho dílu. Obsáhlejší kritická studie o jeho díle zatím na sebe nechá ještě chvíli čekat, též z důvodu potřebného časového odstupu.

Diplomantka J. Jermanová přichází tak vlastně s prvním pokusem o celkové přehlednutí Hellerova myšlenkového směřování. Předností diplomové práce je, že se dotýká všech závažných témat, které každý, kde se jednou bude podrobněji Hellerem zabývat, bude muset pojednat. Téma si diplomantka zvolila - po předchozí dohodě se školitelem - sama, protože, jak je z jejího pojetí a zpravování patrné, Hellerův koncept vztahu teologie a filosofie a teologie a religionistiky je jejímu osobnímu názorovému zaměření veskrze blízký, nachází v něm odpovědi sobě nejbližší.

Čtenář práce se dozví vše podstatné o Hellerově řešení diskuse Barth- Brunner o člověkově (i náboženském) Vorverständnis, o Hellerově recepci díla Slavomila Daňka, o Hellerově souznění s Buberovým personalismem i o Hellerových výletech za rámec teologie, do oblasti religionistických témat ať již starověkých (Kanaan, Egypt) či současných (brahmanismus, taoismus, buddhismus). Mluvím vědomě o „výletech“ protože zde Heller nevykračuje ze své konfesně teologické pozice a vede tedy spíše s jinými náboženstvími dialog ze své teologické pozice, i když, zejména pokud mluví v necírkevním prostředí, se snaží o maximální vstřícnost vůči nekřesťanským náboženským konceptům. Tyto Hellerovy formulace, opatrně vykračující za rámec teologické these o jedinečnosti křesťanství, poněkud nesouznějí s Hellerovými výpověďmi k téže problematice učiněnými v církevním prostředí či v církevním tisku. Tuto diferenci pisatelka práce vědomě nechtěla tematizovat. Nechápala ji jako rozpor v Hellerově myšlení, ale jako projev „Hellerova citlivého pastýřského přístupu“, jako integrující součást jeho myšlení. V tom se především naše názory rozcházejí.

Je třeba ovšem zohlednit, že práce není podána na katedře, kde by religionistika byla akreditovaným oborem. Diplomantka tedy nestudovala 5 let religionistiku, nýbrž na katedře Základů společenských věd Pedagogické fakulty se jen částečně setkala s religionistickou problematikou. (Podobně je tomu i v případě sociologie, ekonomie, politologie.) Jak již název katedry, na níž byla práce podána, vyjadřuje, základy společenských věd si všímají různých společenských disciplín a v jejich rámci kromě prvořadě filosofie, druhořadě i religionistiky, ovšem nikoli hloubkově, ale toliko základově, informativně. To je také důvod, proč hledisko hodnocení na práci vztažené je mírnější, než kdyby šlo o práci podanou na fakultě, která má oborový program studia religionistiky.

Nicméně, zejména z hlediska reiligionistiky jako oboru, si dovoluji uvést několik možných připomínek a výhrad k diplomové práci. Tyto nedostatky práce nejsou způsobeny nesvědomitostí, nýbrž s Hellerem bez výhrad souznějícím názorovým předpokladem autorky práce. Tedy absencí kriticky reflektivního odstupu vůči Hellerovu konceptu a absencí pojednání jiných možných přístupů a východisek.